

Дудник Оксана Миколаївна
аспірантка

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м.Старобільськ, Україна

МЕТОДИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ КОНТЕКСТНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

У поданій статті доведено актуальність зазначеного питання, здійснено аналіз провідних досліджень і публікацій. Обґрунтовано необхідність розробки методичного коментаря до розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості майбутнім вчителем початкових класів. Представлено методичний коментар, що містить покрокову інструкцію до розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості. Аргументовано вживання деяких авторських тлумачень та умовних визначень.

Ключові слова: педагогічна ситуація, педагогічна задача, педагогічна задача контекстної спрямованості, методичний коментар, майбутній вчитель початкових класів.

Вступ. Існує наукова думка (Н. Кузьміна), що професійно-педагогічна діяльність є постійним процесом розв'язання різного роду педагогічних задач. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної педагогічної освіти майбутнього вчителя початкових класів стає їх підготовка до якісного розв'язання задач, які найбільш точно моделюють професійну діяльність педагога початкової школи, тобто педагогічних задач контекстної спрямованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади теорії та практики розв'язання педагогічних задач розкрито у працях Г. Балла, Н. Бродської, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, М. Левіної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, Г. Сухобської, Л. Фрункіна. Питанню підготовки майбутнього вчителя 1-4 класів до розв'язання педагогічних задач значної уваги приділено в роботах Н. Демидової, В. Докучасової, В. Желанової, І. Лавриниць, Ю. Кравченко, О. Маляренко. Сучасні дослідження зазначеного феномену пов'язані з розробкою методики розв'язання педагогічних задач – Ю. Кравченко, І. Мельникова, Н. Дяченко; технології розв'язання педагогічних задач – О. Вознюк, О. Дубасенюк, В. Желанова, Л. Мільто. Провідні положення розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості майбутнім вчителем початкових класів висвітлено у докторському дослідженні В. Желанової [2]; логіку розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості майбутнім фахівцем початкової ланки розглянуто у наших попередніх студіях [1].

Разом з тим, ураховуючи той факт, що розв'язання педагогічної задачі є складним, багатоаспектним процесом, вважаємо за необхідне розробити методичний коментар до алгоритму розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості.

Метою статті є висвітлення авторського методичного коментаря до розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості.

Виклад основного матеріалу. Розроблений алгоритм розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості [1] деталізуємо у вигляді методичного супроводу, який стане для студентів свого роду покроковою інструкцією до розв'язання педагогічних задач зазначеного типу.

Нами були використані наступні абривіатури: ПС – педагогічна ситуація, ПЗ – педагогічна задача, ПЗКС – педагогічна задача контекстної спрямованості.

Підґрунтям розробки даного методичного коментаря стали дослідження провідних вітчизняних та

зарубіжних вчених в тій чи іншій галузі. Детальний розгляд наукових позицій, на які ми спиралися, плануємо висвітлити у дисертаційній роботі. У межах статті вважаємо за необхідне внести уточнення.

Відомо, що загальноприйнятою є суб'єкт-суб'єктна модель взаємодії вчителя та учнів як рівноправних партнерів навчального процесу. Звідси визначення учасників педагогічної системи як суб'єкту впливу та об'єкту, на який спрямований вплив, є умовним.

Характеризуючи вчителя як учасника педагогічної ситуації, акцентуємо увагу на розгляді його професійно-педагогічних, а також індивідуально-особистісних якостей. Уважаємо, що лише така комплексна характеристика дає можливість говорити про компетентність чи некомпетентність дій педагога.

Зазначимо, що класифікація проблем на „проблема вчителя”, „проблема учня”, „проблема батьків” є авторською. Пояснимо, що наприклад, під „проблемою вчителя” ми розуміємо проблему, що полягає у розбіжності між бажаним та реальним результатами діяльності вчителя. Тракування інших видів проблем є аналогічним.

Процес розв'язання педагогічної задачі контекстної спрямованості, що включає етапи формулювання педагогічної задачі та з'ясування її типу; рефлексія, аналіз проміжного результату педагогічної діяльності, антиципація; генерація декількох гіпотез й обрання найбільш оптимальної з них; моделювання професійного контексту; аналіз результатів розв'язання педагогічної задачі контекстної спрямованості та етап рефлексії більшою мірою відображає специфіку задач даного типу. Методичний коментар, що описує та визначає послідовність дій на вказаних вище етапах, сприяє більш точному розумінню та усвідомленню майбутнім вчителем початкових класів того педагогічного рішення, яке йому необхідно прийняти.

Резюмуючи вище зазначене, можна зробити наступні **висновки**: процес розв'язання педагогічної задачі контекстної спрямованості є складним, багатоаспектним процесом, що вимагає чіткої послідовності дій й відповідних рекомендацій до їх виконання; ефективність розв'язання педагогічної задачі контекстної спрямованості підвищиться за рахунок використання студентами запропонованого методичного коментаря. Наші подальші наукові розвідки будуть спрямовані на визначення інших чинників, що сприятимуть формуванню у майбутнього вчителя початкової школи навичок якісного розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості різних типів.

МЕТОДИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЗКС				
Аналіз ПС як об'єктивного контексту, на фоні якого розгорталася ПЗ				
Тип ПС	Тип ПС стосовно місця розгортання подій		Тип ПС стосовно її учасників	
		<ul style="list-style-type: none"> у класі на шкільному подвір'ї у сім'ї 		<ul style="list-style-type: none"> шкільна сімейна змішаного характеру
Аналіз педагогічної системи	Структура педагогічної системи (підсистеми, що її складають)		Спрямованість педагогічної системи	
	„учень-учень”, „учень-дитячий колектив”, „учень-батьки”, „учитель-учень”, „учитель-учні”, „учитель-дитячий колектив”, „учитель-батьки-дитина” та ін.		<ul style="list-style-type: none"> позитивний вплив на учасників ПС негативний вплив на учасників ПС 	
Психолого-педагогічна характеристика провідних якостей учасників ПС	Характеристика учасників ситуації залежно від спрямованості педагогічного впливу			
	Суб'єкт (вчитель)		Об'єкт (учень)	
	Професійно-педагогічні якості	Індивідуально-особистісні якості	Вікові особливості	Індивідуальні особливості
	<ul style="list-style-type: none"> Ціннісно-смісловне ставлення до учня та професії Суб'єктно-професійна позиція Володіння рефлексивно-антипаційними механізмами Професійні знання та вміння 	<ul style="list-style-type: none"> Досвід Функціональні механізми психіки Типологічні властивості Емпатійність Життєва позиція Соціально-моральна спрямованість 	<ul style="list-style-type: none"> Соціальна ситуація розвитку Провідний вид діяльності Новоутворення Особливості пізнавальної діяльності Розвиток емоційно-вольової сфери 	<ul style="list-style-type: none"> Тип темпераменту Особливості характеру Психотип особистості Особливості поведінки Загальний фізичний розвиток
	Характеристика взаємних учасників ПС			
	Стиль педагогічного спілкування	Міжособистісні стосунки в колективі		Стиль сімейного виховання
<ul style="list-style-type: none"> Авторитарний Демократичний Ліберальний 	<ul style="list-style-type: none"> Рівень розвитку колективу Ділові стосунки Особистісні стосунки 		<ul style="list-style-type: none"> Потуральний Змагальний Розважальний Запобігливий Контролюючий Співчутливий Гармонійний 	
Детекція протиріч та проблеми в ПС				
Визначення протиріч як зіткнення певних протилежних компонентів педагогічної системи		Визначення проблеми як розриву між бажаним та фактичним результатами		
<ul style="list-style-type: none"> Зовнішні Універсальні 	<ul style="list-style-type: none"> Внутрішні Індивідуальні 	<ul style="list-style-type: none"> „Проблема вчителя” „Проблема учня” „Проблема батьків” 		
Формулювання ПЗ та з'ясування її типу				
Формулювання ПЗ як результативної мети	З'ясування типу ПЗ стосовно контексту професійної діяльності		Конкретизація результативної мети в проміжних процесуальних цілях	
Предметно-професійний контекст		Соціальний контекст		
<ul style="list-style-type: none"> Мотиваційний Смисловий Рефлексивний 	<ul style="list-style-type: none"> Когнітивний Суб'єктний 	<ul style="list-style-type: none"> Перцептивний Комунікативний 		
Рефлексія, аналіз, антиципація проміжного результату педагогічної діяльності				
Фіксація актуального стану педагогічної системи	Усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків		Прогнозування результату розв'язання ПЗ	
Генерація декількох гіпотез й обрання найбільш оптимальної з них				
Можливі гіпотези розв'язання ПЗКС		Формулювання оптимальної гіпотези розв'язання ПЗКС		
Пошук ймовірних варіантів розв'язку ПЗКС		Обрання оптимального варіанту розв'язку педагогічної задачі та формулювання його у вигляді гіпотези: „щоб ..., треба ...”, „якщо ..., то ...”.		
Моделювання професійного контексту				
Визначення загальної тактики розв'язання ПЗКС		Розробка конкретного проекту рішення ПЗКС		
<ul style="list-style-type: none"> Оперативне втручання чи прийняття виваженого рішення Безпосередній чи опосередкований вплив Самостійне чи колективне розв'язання проблеми 	<ul style="list-style-type: none"> Структурний компонент Функціональний компонент Технологічний компонент Результативний компонент 			
Аналіз результатів розв'язання ПЗКС				
Мисленнєво-аналітична діяльність „студента-вчителя початкових класів” щодо відповідності отриманого результату із запланованим результатом та результатом-ідеалом (якщо такий є).				
Рефлексія				
<ul style="list-style-type: none"> оцінювання своїх інтелектуальних якостей; аналіз сильних та слабких сторін своєї особистості; „занурення” у майбутню професію з метою „бачення себе” відповідно до предметного та соціального контекстів майбутньої професійної діяльності; усвідомлення себе як майбутнього вчителя початкових класів. 				

Список використаної літератури

1. Дудник О.М. Логіка розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості / О.М.Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: «Педагогічні науки». – 2017. – №1 (306). – С.58-65.
2. Желанова В.В. Теорія і технологія контекстного навчання майбутніх учителів початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.В.Желанова. – Луганськ, 2014. – 44 с.

Рецензент: докт. пед.наук, проф. Желанова В.В.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2017 р.

Стаття прийнята до друку 15.10.2017 р.

Дудник Оксана

аспірантка

ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко»,
г.Старобельск, Украина

МЕТОДИЧЕСКИЙ КОММЕНТАРИЙ К РЕШЕНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗАДАЧ КОНТЕКСТНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

В представленной статье доказана актуальность указанного вопроса, осуществлен анализ ведущих исследований и публикаций. Обоснована необходимость разработки методического сопровождения к решению педагогических задач контекстной направленности. Методический комментарий представлен в виде пошаговой инструкции к решению педагогических задач контекстной направленности. Уточнено употребление некоторых авторских толкований и условных определений.

Ключевые слова: педагогическая ситуация, педагогическая задача, педагогическая задача контекстной направленности, методический комментарий, будущий учитель начальных классов.

Dudnik Oksana

Post-Graduate Student

State University «Lugansk National University named after Taras Shevchenko»
Starobilsk, Ukraine

METHODOLOGICAL COMMENTARY ON THE SOLVING OF PEDAGOGICAL TASKS OF CONTEXT FOCUS

In the article the urgency of the issue of introduction of pedagogical tasks in the educational process of high school is proved. The analysis of modern researches of leading scientists is realised. The achievement of the author in studying the problem of solving the pedagogical tasks of the context orientation by the future teacher of the elementary classes is pointed out. The necessity of developing a methodical commentary for solving pedagogical tasks of context directivity is substantiated. The methodical commentary in the form of accompaniment, step-by-step instruction for solving pedagogical tasks of the context directivity of different types is presented. The analysis of the results of solving the pedagogical problem is identified with the thinking and analytical activity of the „student-teacher” as regards to the conformity of the received result with the planned result and the result-ideal.

Key words: pedagogical situation, pedagogical problem, pedagogical problem of context directivity, methodical commentary, future teacher of elementary school.